

Ladoňky (rod *Scilla* s. lat.) v České republice. II. Taxony pěstované a zplaňující

Squills (*Scilla* s. lat.) in the Czech Republic. II. Cultivated and escaped taxa

Bohumil Trávníček

Katedra botaniky Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého, Šlechtitelů 11, 783 71 Olomouc; e-mail: bohumil.travnicek@upol.cz

Abstract

Cultivated species of the genera *Hyacinthoides* Medik., *Fessia* Speta, *Nectaroscilla* Parl., *Oncostema* Raf., *Othocallis* Salisb., *Prospero* Salisb. and *Scilla* L. in the Czech Republic (and Central Europe) are reviewed. Data on the occurrence of escaped species [*Hyacinthoides hispanica* (Mill.) Rothm., *Othocallis amoena* (L.) Trávníček, *O. siberica* (Haw.) Speta, *Scilla sardensis* (Barr et Sugden) Speta and *S. forbesii* (Baker) Speta] from the Czech Republic are summarised. The paper includes a morphological description of the species and a list of their localities. Map of the adventive distribution of *Othocallis siberica* in the Czech Republic is also added.

Key words: cultivated and escaped plants, Czech Republic, identification, *Fessia*, *Hyacinthoides*, *Nectaroscilla*, occurrence, *Oncostema*, *Othocallis*, *Prospero*, *Scilla*

Úvod

V první části pojednání o ladoňkách v květeně České republiky (Trávníček 2010) byly probrány taxony původní a bylo charakterizováno jejich rozšíření u nás. Tato druhá část je věnována druhům v ČR nepůvodním, pěstovaným a v některých případech i zplaňujícím. Vedle druhů na území ČR častěji pěstovaných jsou zde krátce zmíněny i taxony, jejichž pěstování je vzácné nebo je předpokládáno v blízké budoucnosti (např. taxony pěstované v okolních zemích střední Evropy jako je Rakousko či Německo). Zatímco druhy ladoňek, které jsou v ČR původní, všechny náležejí do úzce pojatého rodu *Scilla* (s. str.), druhy pěstované lze řadit k několika samostatným rodům od rodu *Scilla* v poslední době oprávněně odštěpovaným (cf. Speta 1998a, b, Pfosser & Speta 1999, Trávníček et al. 2010); klíč k rozlišení těchto rodů, jejichž zástupci jsou pěstováni, je uveden v prvním dílu studie (Trávníček 2010). Naopak k rodu *Scilla* s. str. jsou nyní přiřazovány druhy dříve zahrnované do samostatného rodu *Chionodoxa* Boiss. (česky nazývaného ladonička nebo modřenka), z nichž 3 se pěstují také na území ČR (všechny jsou původní v Turecku).

Metodika

Taxony, které jsou nejen pěstovány, ale občas také zplaňují, jsou zmíněny i se zjištěnými lokalitami na území ČR. Jejich rozšíření je zpracováno primárně na základě revidovaných herbářových dokladů. Jen ojediněle jsou doplněny také údaje z vlastních terénních záznamů (v tom případě je připojena zkratka not. = notavit), případně údaje vycházející ze studia fotodokumentace (pak je připojeno označení „foto“). Literární údaje z lokalit, odkud je příslušný taxon herbářově doložen, většinou zmiňovány nejsou. Nicméně pro zpřesnění obrazu rozšíření jednotlivých taxonů jsou využity vybrané literární údaje jako doplňkový zdroj, přičemž v přehledu lokalit jsou uvedeny zvlášť a v mapce jsou vyznačeny zvláštními symboly. U všech taxonů jsou lokality řazeny podle fytochorionů regionálně fytogeografického členění České republiky (Skalický 1988). Zkratky herbářových sbírek jsou uvedeny podle práce Hradílek et al. (1992). Popis lokalit převzatý z herbářových sched je v několika případech citován zkráceně nebo mírně upraven, text všech popisů lokalit byl převeden do češtiny; upřesňující doplňky jsou uvedeny v hranatých závorkách. Pokud na schedě nebyl uveden sběratel, je místo jeho jména uvedena zkratka „s. coll.“ (když byl podpis sběratele nečitelný, pak „coll.?”), nebylo-li uvedeno datum sběru, je uvedeno „s. d.“, pokud bylo nečitelné, pak „d.?”; uváděn je pouze rok, ve kterém byl doklad sbírán.

Přehled rodů a druhů

Hyacinthoides Medik.

Hyacinthoides Medik., Ann. Bot. (Usteri) 2: 9 (1791).

Syn.: *Endymion* Dumort., Fl. Belg. 140 (1827).

Rod zahrnuje asi 10 druhů rozšířených v jihozápadní a západní Evropě a severozápadní Africe (od Maroka po Anglii) (Speta 1998a, b). Ve střední Evropě bývají občas pěstovány 3 druhy. Dva z nich, *Hyacinthoides hispanica* a *H. non-scripta*, se vyznačují okvětními lístky k sobě vzájemně těsně přitisklými (avšak nesrostlými) vytvářejícími okvěti zvonkovitého tvaru; patří do podrodu *Hyacinthoides*. Třetí druh, *H. italica*, je vzhledově dosti odlišný a hvězdovitě rozestálými okvětními lístky připomíná spíše druhy rodu *Scilla* nebo *Oncostema*; je řazen do podrodu *Somera* (Salisb.) Speta. Diskutované druhy lze rozlišit podle následujícího klíče.

- 1a Okvětní lístky jen 6–8 mm dlouhé, volné, hvězdovitě rozestálé; tyčinky vyrůstající z báze okvěti, volné. – Lísty v počtu 2–6, 10–25 cm dlouhé a 0,4–1,0(–1,2) cm široké; stvol 15–25 cm dlouhý; květenství poměrně hustý krátce jehlanovitý hrozen, s 6–30 přímými, světle fialově modrými květy na 0,8–2,0 cm dlouhých stopkách; prašníky modrofialové *H. italica*
- b Okvětní lístky 14–20 mm dlouhé, na bázi v krátkém úseku srostlé, k sobě vzájemně těsně přitisklé, vytvářející okvěti zvonkovitého tvaru; tyčinky přirůstající k dolní části okvěti 2
- 2a Květenství ± všestranné, vzpřímené, dolní květy na stopce 1–2 cm dlouhé; okvěti široce zvonkovitého tvaru, špičky okvěti rozestálé; prašníky modré; květy nevonné. – Květní hrozen jehlanovitě válcovitý, řídký, s 5–15 ± převislými, modrými, bílými nebo růžovými květy; nitky všech tyčinek přibližně stejně dlouhé; lístky v počtu 4–8, 15–40 cm dlouhé a 1,0–3,5 cm široké, zděli nebo kratší než 20–45 cm dlouhý stvol *H. hispanica*

b Květenství jednostranné, na vrcholu mírně skloněné, květní stopky do 1 cm dlouhé; okvěti válcovitě-zvonkovitého tvaru, špičky okvěti výrazně napět ohnuté až zatočené; prašníky krémově zbarvené; květy vonné. – Květní hrozen úzký, řídký, s 5–15 ± převislými, většinou modřými květy; nitky tyčinek obvykle nestejně dlouhé; listy v počtu 3–6, 15–30 cm dlouhé a 0,7–2,0 cm široké, zdělí nebo kratší než 20–35 cm dlouhý stvol. *H. non-scripta*

***Hyacinthoides hispanica* (Mill.) Rothm. – ladoňka španělská (hyacintovec španělský)**

Hyacinthoides hispanica (Mill.) Rothm., Feddes Repert. 53: 14 (1944).

Syn.: *Scilla hispanica* Mill., Gard. Dict., ed. 8, no. 8 (1768). – *S. campanulata* Aiton, Hortus Kew. 1: 444 (1789).

Nejčastěji pěstovaný druh rodu *Hyacinthoides* ve střední Evropě i v ČR. Zejména v teplejších územích může být pěstován i ve venkovních podmínkách, je vhodný pod stromy či keře. V ČR bylo již zaznamenáno zplanění druhu a nalezení dalších lokalit zplanělých rostlin lze předpokládat i v budoucnu. *H. hispanica* je původní ve Španělsku a Portugalsku a zdomácnělý v některých dalších zemích západní a jižní Evropy. Pěstuje se v kultivarech s různou barvou květů (od bílé, přes růžovou po modrofialovou).

Lokality zplanělých rostlin

Termofytikum:

10b. Pražská kotlina: Hájek (Praha 10), zplanělá u rybníka Markéta 0,6 km J od vsi (2007 Jan Rydlo & Jar. Rydlo, ROZ).

Mezofytikum:

55d. Trosecká pahorkatina: Mašov, zplanělá v lese 0,9 km JJZ od nádraží Turnov-město (2008 Jar. Rydlo, ROZ). [*H. cf. hispanica*, doložená rostlina má neobvykle úzké listy, netypické pro tento druh.]

K druhu *H. hispanica* možná patří i nerozkvetlá rostlina doložená z lokality: **54. Ještědský hřbet:** Křižany, údolí potoka 1,75 km ZSZ od vrcholu Ještědu (2008 K. Morávková, Jar. Rydlo & J. Sýkorová, ROZ).

***Hyacinthoides non-scripta* (L.) Rothm. – ladoňka nepopsaná (hyacintovec nepopsaný)**

Hyacinthoides non-scripta (L.) Chouard ex Rothm., Feddes Repert. 53: 14 (1944).

Syn.: *Hyacinthus non-scriptus* L., Sp. Pl. 316 (1753). – *Scilla non-scripta* (L.) Hoffmanns. et Link, Ges. Naturforsch. Freunde Berlin Neue Schriften 4: 19 (1803).

Jen vzácně pěstovaný druh, v ČR dosud nebyl nalezen zplnělý. *H. non-scripta* roste přirozeně v jihozápadní a západní Evropě (na sever po Skotsko), v lesích, křovinách a na ladech, kde za květu mnohdy tvoří nápadný pozdně jarní aspekt.

***Hyacinthoides italica* (L.) Rothm. – ladoňka italská (hyacintovec italský)**

Hyacinthoides italica (L.) Rothm., Feddes Repert. 53: 15 (1944).

Syn.: *Scilla italica* L., Sp. Pl. 308 (1753).

Druh je pěstován vzácně, převážně na skalkách, v ČR nebyl nalezen zplnělý. Pochází ze severozápadní Itálie a jihovýchodní Francie, kde se vyskytuje v lesích a křovinách a na skalnatých stráních. Druh vnějším vzhledem připomíná ladoňky rodu *Scilla* s. str. nebo *Oncostema*, od nich se však liší listy i listenci delšími než 5 mm a odlišnou stavbou cibule.

***Oncostema* Raf.**

Oncostema Raf., Fl. Tellur. 2: 13 (1837).

Syn.: *Tractema* Raf., Fl. Tellur. 2: 57 (1837).

Rod zahrnuje asi 18 druhů původních v severozápadní, západní a jihozápadní Evropě (na východ po jižní Itálii), v severní Africe a na Blízkém východě (na východ po Jordánsko) (Speta 1998a, b). Žádný z druhů nebyl dosud v ČR zaznamenán jako zplnělý. V kultuře se lze občas setkat se 3 druhy, jejichž rozlišení je možné podle následujícího klíče.

- 1a Květenství široce jehlanovité, s 40–100 květy; dolní květní stopky 3–5(–9) cm dlouhé, podepřené 2–5(–8) cm dlouhými listy, listence drobné, listy zakryté; prašníky žluté; okraj listů často kratičce brvité. – Cibule 4–8 cm široká; listy v počtu 4–10(–15), 30–50 cm dlouhé a 1–4 cm široké, špičaté; stvol až 50 cm dlouhý; okvětní lístky sytě fialově modré, vzácně bílé, 8–15 mm dlouhé *O. peruviana*
- b Květenství válcovitě jehlanovité nebo krátký chocholičnatý hrozen, s 2–15 květy; květní stopky 0,5–2,0(–3,0) cm dlouhé, podepřené 0,5–2,0(–2,5) cm dlouhými listy, listence chybějí; prašníky modrofialové; listy lysé 2
- 2a Cibule 1–2 cm široká, šupiny stěsnané; listy 0,2–0,5 cm široké; okvětní lístky 5–9 mm dlouhé. – Listy v počtu 2–7, 5–20 cm dlouhé; stvol 5–20 cm dlouhý, květenství krátký chocholičnatý hrozen s 2–12 světle fialově modrými květy, stopky dolních květů 0,5–1,2 cm dlouhé, podepřené 0,5–1,5 cm dlouhými listy *O. verna*
- b Cibule 3–5 cm široká, šupiny s volnými žlutavými vrcholy; listy 1–3 cm široké; okvětní lístky 9–12 mm dlouhé. – Listy v počtu 6–10, 15–30 cm dlouhé, tupě špičaté; stvol 15–40 cm dlouhý, květenství válcovitě jehlanovité, poměrně hustý hrozen s 5–15 světle fialově modrými květy; květní stopky 0,5–2,0(–3,0) cm dlouhé, podepřené 0,8–2,0(–2,5) cm dlouhými listy *O. lilio-hyacinthus*

***Oncostema verna* (Huds.) Speta – ladoňka jarní**

Oncostema verna (Huds.) Speta, Phytion, Horn, 26: 272 (1987).

Syn.: *Scilla verna* Huds., Fl. Angl., ed. 2, 1: 142 (1778). – *Tractema verna* (Huds.) Speta, Phytion, Horn, 38: 124 (1998).

Druh je původní v západní až severozápadní Evropě (od Portugalska po Faerské ostrovy), ve střední Evropě se pěstuje vzácně.

***Oncostema lilio-hyacinthus* (L.) Speta – ladoňka liliovitá**

Oncostema lilio-hyacinthus (L.) Speta, Phytion, Horn, 26: 274 (1987).

Syn.: *Scilla lilio-hyacinthus* L., Sp. Pl. 308 (1753). – *Tractema lilio-hyacinthus* (L.) Speta, Phytion, Horn, 38: 124 (1998).

Druh pochází ze severního Španělska a střední a jižní Francie, kde roste v lesích a na vlhčích loukách. Jako zajímavá okrasná rostlina je vzácně pěstován ve střední Evropě.

***Oncostema peruviana* (L.) Speta – ladoňka mnohokvětá**

Oncostema peruviana (L.) Speta, Phytion, Horn, 26: 264 (1987).

Syn.: *Scilla peruviana* L., Sp. Pl. 309 (1753).

Druh pochází ze západního Středomoří (na východ po Itálii), pro svou teplomilnost je pěstován především v alpínkových sklenicích. *O. peruviana* patří ke statnějším a velmi ozdobným druhům ladoňek.

***Nectaroscilla* Parl.**

Nectaroscilla Parl., Nuovi Gen. Sp. Monocot. 26 (1854).

Syn.: *Chouardia* Speta, Phytion, Horn, 38: 97 (1998).

Rod zahrnuje 3 druhy původem ve východním Středomoří (na západ po Slovinsko) (Speta 1998a, b). V České republice nebyl žádný druh rodu nalezen jako zplanělý. Vzácně jsou pěstovány 2 druhy, které je možné rozlišit podle následujícího klíče.

- 1a Listy 1,5–3,0 cm široké, na okraji kratičce brvité; stvol nerýhovaný, 30–70(–100) cm dlouhý; cibule až 5,5 cm široká, zřídka produkující dceřiné cibule. – Listy v počtu 4–10, 30–50 cm dlouhé; květenství se 40–150 květy na 2,0–3,5 cm dlouhých, stejně jako okvěti vybarvených stopkách; okvětní lístky 6–7 mm dlouhé, světle modrofialové; semena černá, lesklá; klíčení semen epigeické . . . *N. hyacinthoides*
- b Listy 0,4–1,2 cm široké, lysé; stvol rýhovaný, 10–40 cm dlouhý; cibule do 2,0(–2,5) cm široká, často produkující dceřiné cibule. – Listy v počtu 3–6, 15–40 cm dlouhé; květenství s 15–40(–60) květy na 0,6–2,0 cm dlouhých, stejně jako okvěti vybarvených stopkách; okvětní lístky 4–6 mm dlouhé, světle blankytně modré; semena hnědočerná, trojhranná; klíčení semen hypogeické *N. litardierei*

***Nectaroscilla hyacinthoides* (L.) Parl. – ladoňka hyacintová**

Nectaroscilla hyacinthoides (L.) Parl., Nuovi Gen. Sp. Monocot. 27 (1854).

Syn.: *Scilla hyacinthoides* L., Syst. Nat., ed. 12, 2: 243 (1767).

Druh je původní v oblastech navazujících na východní část Středozemního moře, pravděpodobně druhotně je však rozšířen prakticky v celém Středozemí, jeho přirozenými biotopy jsou vlhčí louky, travnaté svahy a vápencové pahorky do nadmořské výšky asi 500 m. Pěstován je vzácně. *Nectaroscilla hyacinthoides* patří ke statnějším nápadným druhům ladoňek.

***Nectaroscilla litardierei* (Breistr.) Trávníček – ladoňka luční**

Nectaroscilla litardierei (Breistr.) Trávníček, Acta Mus. Morav., sci. biol., 94 (2009): 198 (2010).

Syn.: *Scilla litardierei* Breistr., Bull. Mens. Soc. Linn. Soc. Bot. Lyon 23: 129 (1954). – *Chouardia litardierei* (Breistr.) Speta, Phytion, Horn, 38: 98 (1998). – *Scilla pratensis* Kit. in Waldst. et Kit., Pl. Rar. Hung. 2: 207, t. 189 (1804), nom. illeg., non J. P. Bergeret 1803.

Druh se přirozeně vyskytuje od Slovinska po Albánii, kde roste na loukách, zejména vlhčích. Ve střední Evropě je pěstován jen poměrně vzácně.

***Scilla* L. s. str.**

Scilla L., Sp. Pl. 308 (1753).

Syn.: *Chionodoxa* Boiss., Diagn. Pl. Orient. 1/5: 61 (1844).

Rod obsahuje asi 20–25 druhů rostoucích přirozeně v jižní polovině Evropy (na sever po Německo, Polsko a Ukrajinu), ve východním Středozemí a na Kavkazu. V ČR jsou pů-

vodní 3 druhy z okruhu *S. bifolia* (*S. kladnii* Schur, *S. vindobonensis* Speta a *S. bifolia* L.), o kterých bylo pojednáno v první části studie (Trávníček 2010); i tyto druhy byly v ČR vedle lokalit v přírodě zjištěny také jako vzácně pěstované. K nepůvodním, ale častěji pěstovaným druhům dále patří druhy okruhu *S. luciliae*, které lze od všech zmíněných u nás původních druhů odlišit zejména podle stavby květu (viz Trávníček 2010: 3).

Okruh *S. luciliae* představuje značně variabilní skupinu původní v Turecku. Zahrnuje velmi blízké příbuzné taxony, které jsou v poslední době (cf. Speta 1976a, 1998a, Meikle 1984) obvykle hodnoceny jako samostatné druhy. Někdy (Speta l.c.) je rozlišováno celkem 5 druhů (*S. luciliae* s. str., *S. forbesii*, *S. siehei*, *S. tmoli* a *S. sardensis*), jindy (Meikle l.c.) pouze druhy 3, přičemž druhy *S. siehei* a *S. tmoli* jsou považovány za totožné s druhem *S. forbesii*. Rostliny pěstované a případně zplaňující v ČR jsou značně variabilní a jejich studium potvrzuje spíše druhou zmíněnou taxonomickou koncepci okruhu *S. luciliae*. Diskutované druhy lze vzájemně rozlišit podle následujícího klíče:

- 1a Okvěti tmavě fialově až azurově modré (vzácně světlejší), bez výrazné světlé skvrny uprostřed; rostlá část okvěti (okvětní trubka) tvoří (27–)30–40 % jeho celkové délky; čnělka 2–3 mm dlouhá; okvěti (10–)13–20(–24) mm dlouhé. – Hrozen s 2–8(–12) květy *S. sardensis*
 b Okvěti modré až tmavě modré (vz. růžové), avšak se světlejší (světle modrou až bílou) velkou skvrnou uprostřed; rostlá část okvěti (okvětní trubka) zaujímá 15–27 % jeho celkové délky; čnělka 1–2 mm dlouhá; okvěti (13–)15–27(–30) mm dlouhé 2
 2a Dolní světlá část okvětních cípů poměrně ostře ohraničená, bílá; hrozny s (1–)2–10(–15) květy na přímých nebo do strany skloněných stopkách; okvěti (13–)15–25(–27) mm dlouhé *S. forbesii*
 b Dolní světlá část okvětních cípů velmi neostře ohraničená, bělavě modrá; hrozny s 1–2(–4) květy, obvykle na přímých stopkách; okvěti (16–)20–27(–30) mm dlouhé *S. luciliae*

***Scilla sardensis* (Barr et Sugden) Speta – ladoňka tmavomodrá (ladonička tmavomodrá)**

Scilla sardensis (Barr et Sugden) Speta, Österr. Bot. Z. 119: 14 (1971).

Syn.: *Chionodoxa sardensis* Barr et Sugden, Autumn Catalogue 1883: 3 (1883).

Druh je v ČR občas pěstován a v blízkém okolí se může samovolně rozšiřovat semeny a zplaňovat. Zplanělé rostliny jsou prozatím doloženy pouze ze 2 lokalit, jedné v západních Čechách a jedné na střední Moravě. Další nálezy v budoucnu jsou pravděpodobné.

Lokality zplanělých rostlin

Mezofytikum:

31a. Plzeňská pahorkatina vlastní: Otín, park za zámkem, 450 m n. m. (1992 *M. Král*, PRC, viz též Čížek & Král 1999: 78). – **71c. Drahanské podhůří:** Luděfov, okraj lesa u začátku lesní cesty 1,3 km ZSZ(–Z) od obce (2003 *B. Trávníček*, OL).

Druh byl také zaznamenán jako spontánně se rozšiřující v botanické zahradě Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci (2005 *B. Trávníček*, not.) a je uváděn jako vysazený v parku v Průhonících (Blažek 1972: 134).

***Scilla forbesii* (Baker) Speta – ladoňka zářící (ladonička bělomodrá, l. modřenka, modřenka zářící)**

Scilla forbesii (Baker) Speta, Naturk. Jb. Stadt Linz 21(1975): 31 (1976).

Syn.: *Chionodoxa forbesii* Baker, J. Linn. Soc. – Bot. 11: 436 (1871). – *Ch. luciliae* var. *forbesii* (Baker) Drude, Gartenflora 36: 458 (1887). – *Ch. tmoli* Whittall, Garden, London, 35: 367 (1889). – *Ch. siehei* Stapf, Bot. Mag. 150: t. 9068 (1925). – *Scilla siehei* (Stapf) Speta, Österr. Bot. Z. 119: 14 (1971). – *S. tmoli* (Whittall) Speta, Naturk. Jb. Stadt Linz 21(1975): 44 (1976). – *Chionodoxa luciliae* auct. non Boiss. 1844.

Zde přijaté širší pojetí druhu *Scilla forbesii* vychází ze zpracování okruhu *S. luciliae* pro Květenu Turecka (Meikle 1984). V tomto vymezení je *S. forbesii* dosti variabilní taxon, navíc jsou zde předběžně pod jméno *S. forbesii* zahrnovány i morfotypy, u nichž nelze zcela vyloučit, že vznikly hybridizací s dalšími dvěma zde probíranými druhy (důkazy pro hybridní původ však dosud chybějí). K druhu *S. forbesii* lze zřejmě přiřadit také občas pěstované růžovokvěté (údajně sterilní, ? triploidní) rostliny, označované zpravidla jménem „*Chionodoxa luciliae* Pink Giant“. V mnoha botanických a zahradnických příručkách je *S. forbesii* uváděna pod jménem „*Chionodoxa* (*Scilla*) *luciliae*“, zatímco *S. luciliae* s. str. bývá často označována jako „*Chionodoxa gigantea*“. Podle typového materiálu jména *S. luciliae* (s. str.) je však toto pojetí chybné. *Scilla forbesii* je v ČR nejčastěji pěstovaný taxon okruhu *S. luciliae*, zejména v parcích se může i samovolně dlouhodobě rozšiřovat semenou. Zplanělé rostliny jsou doposud doloženy z několika lokalit hlavně v Čechách.

Lokality zplanělých rostlin

Mezofytikum:

41. Střední Povltaví: Lhota (Praha-západ), v lese 0,2 km V od altánu nad Vltavou (1998 *Jar. Rydlo*, ROZ). – **64a. Průhonická plošina:** Praha-Újezd, Miličovský les (2000 *Jar. Rydlo*, ROZ).

K tomuto druhu pravděpodobně patří i rostliny z následujících lokalit (herbářové doklady se nepodařilo určit s jistotou, většinou se jedná o odkvétající rostliny):

Termofytikum:

8. Český kras: Praha-Radotín, okraj lesa Staňkovka 2,2 km ZJZ od nádraží (2004 *Jar. Rydlo*, ROZ). –

Mezofytikum:

38. Budějovická pánev: Protivín, Protivínská bažantnice S obce (1959 *S. Hejny*, PR). – **41. Střední Povltaví:** Praha-západ, Všenory, u Všenorského potoka 200 m nad horním koncem vsi (2003 *Jar. Rydlo*, ROZ). – **60. Orlické opuky:** Kostelec nad Orlicí, zámecký park (1983 *Belicová*, HR).

Druh je často pěstován a snadno se v místě pěstování samovolně rozšiřuje – tak byl zaznamenán v botanické zahradě Univerzity Karlovy v Praze a Univerzity Palackého v Olomouci (obojí 2005 *B. Trávníček*, not.), v zámeckém parku v Letohradu (2004 *Z. Kaplan*, foto), v Podzámecké zahradě v Kroměříži (1934 *H. Závřel*, BRNM, PR).

Pravděpodobně k tomuto druhu se mohou také vztahovat nedoložené literární údaje o vysazení *Scilla luciliae* na Velké hoře u Karlštejna v Českém krasu (Dostál et al. 1948–1950: 1780).

***Scilla luciliae* (Boiss.) Speta – ladoňka velkokvětá (ladonička velkokvětá)**

Scilla luciliae (Boiss.) Speta, Österr. Bot. Z. 119: 14 (1971).

Syn.: *Chionodoxa luciliae* Boiss., Diagn. Pl. Orient. 1/5: 61 (1844). – *Ch. gigantea* Wittall in Barr et fil., Autumn Catalogue 1889: 3 (1889).

Druh je pěstován poměrně vzácně, zplanění v ČR není dosud s jistotou herbářově doloženo, nicméně není vyloučeno, že by se k tomuto druhu mohl vztahovat herbářový doklad z lokality: Křižany, údolí potoka 1,75 km ZSZ od vrcholu Ještědu (2008 *K. Morávková*, *Jar. Rydlo* & *J. Sýkorová*, ROZ), určení doložených rostlin však není jisté, mohou také náležet k druhu *S. forbesii*. Druh byl vysazen volně v parku v Průhonicích u Prahy (Blažek 1972: 134, pod jménem *Chionodoxa gigantea*), kde se samovolně šíří semeny (2007 *B. Trávníček*, not.); zaznamenány zde byly vedle normálních rostlin s modrofialovými květy také exempláře bělokvěté.

Prospero Salisb.

Prospero Salisb., Gen. Pl. 28 (1866).

Rod obsahuje snad až 17 druhů kvetoucích koncem léta a na podzim, vyskytují se od jižní Anglie, přes oblast Středozeří po Krym, Kavkaz a severní Irák (2 druhy, *P. elisae* Speta a *P. paratethycum* Speta, zasahují také do Maďarska) (Kereszty 1993, Speta 1998a, b). Žádný druh nebyl dosud v ČR nalezený jako zplanělý.

***Prospero autumnale* (L.) Speta – ladoňka podzimní**

Prospero autumnale (L.) Speta, Veröff. Int. Clusius-Forschungsges. Güssing 5: 4 (1982).

Syn.: *Scilla autumnalis* L., Sp. Pl. 309 (1753).

Druh je původní na suchých a výslunných svazích, na vápencových pahorcích, v křovinách a na světlinách v řídkých lesích, do nadmořských výšek okolo 1500 m, v zemích západní, jižní a jihovýchodní Evropy, severozápadní Afriky a Přední Asie. Druh *P. autumnale* je pěstován vzácně a vyznačuje se následujícími znaky: cibule až 2,5 cm široká; listy v počtu 5–10, 4–17 cm dlouhé a 0,1–0,2(–0,4) cm široké; stvoly v počtu 1–2(–3), 5–25 cm dlouhé; květenství s 5–20 květy, jejich stopky vystoupavé, 6–13 mm dlouhé; okvětní lístky 3–5 mm dlouhé, světle fialové, s tmavší střední žilkou; čnělka 0,5–2,0 mm dlouhá.

Fessia Speta

Fessia Speta, Phytion, Horn, 38: 100 (1998).

Rod obsahuje asi 10 druhů rozšířených od Íránu přes Střední Asii po severozápadní Indii (Speta 1989a, b).

***Fessia puschkinoides* (Regel) Speta – ladoňka asijská**

Fessia puschkinoides (Regel) Speta, Phytion, Horn, 38: 101 (1998).

Syn.: *Scilla puschkinoides* Regel, Acta Horti Petropol. 3/2: 295 (1875).

Tento druh je původem z vyšších poloh (800–3200 m n. m.) Střední Asie (západní a jižní Pamiro-Alaj, západní Ťan-šan), kde roste na mělkých půdách na kamenitých svazích. Ve střední Evropě je pěstován vzácně. V literatuře (Skalický & Skalická 1972: 148) je uveden i z ČR jako zplnělý nebo vysazený v lesíku v Praze-Barrandově („Praha 5 – Barrandov, místy parkovitě upravený smíř. lesík JV Barrandovské silnice poblíž hrany býv. lomu SSV barrandovských teras, SZ svah“). Herbářový doklad ke zmíněnému nálezu se však nepodařilo objevit. Druh kvete na jaře a vyznačuje se následujícími znaky: vnější šupiny cibule stříbřité; listy v počtu 2–5(–7), 7–18 cm dlouhé, 0,3–0,8(–1,2) cm široké, jejich podzemní část silně zúžená, bělavá; stvoly polooblé, v počtu 1–2, obvykle 10–15(–20) cm vysoké, hrozen poměrně kompaktní, s 2–8(–11) přímými květy, jejich stopky obvykle kratší než okvěť, po odkvětu přilehlé k ose květenství, listen a listenec vytváří nepravidelný, 2–3 mm dlouhý útvar na bázi květní stopky; květy přímé, okvětní lístky volné, bílé nebo namodralé, s tmavou, špinavě zelenavě modrou střední žilkou, poměrně úzké, ± špičaté, (8–)10–13 mm dlouhé, nitky tyčinek šídlovité, čnělka nitkovitá, 5–8 mm dlouhá; semena v obrysu podlouhle vejčitá, 3–4 mm dlouhá, za zralosti tmavě šedohnědá, lesklá, bez zřetelného bělavého masíčka.

Othocallis* Salisb.Othocallis* Salisb., Gen. Pl. 28 (1866).

Rod zahrnuje asi 15(–20) druhů rozšířených v Turecku, na Kypru, v Sýrii a Libanonu, severním Iráku, západním Íránu, v oblasti Kavkazu, v jižní polovině evropské části Ruska a na Ukrajině. V České republice jsou v současnosti pěstovány zejména 2 druhy (běžně *O. siberica* a vzácněji *O. mischtschenkoana*), v minulosti (zejména v 19. století) se častěji pěstoval druh *O. amoena*, který je však dnes v kultuře velmi vzácný. Druhy *O. rosenii* a *O. ingridae* jsou pěstovány vzácně.

Klíč k určení pěstovaných druhů

- 1a Okvětní lístky bílé nebo modravě bílé, s tmavší špinavě modrou střední žilkou; pyl světle žlutý; zralá čerstvá semena tmavě hnědá (v suchém stavu téměř černá), s nápadným bělavým masíčkem ve tvaru tlustého polokruhovitého prstence. – Okvětní lístky (13–)15–20 mm dlouhé; čnělka 6–8 mm dlouhá *O. mischtschenkoana*
- b Okvětní lístky světle modré až sytější tmavě azurově modré (vzácně růžové nebo bílé, ale pak bez špinavě modré střední žilky); pyl zpravidla namodralé zelenožlutý nebo světle šedofialový; zralá čerstvá semena žlutavá až žlutavě hnědá (v suchém stavu světle hnědá), bez masíčka nebo s bělavým masíčkem nepravidelně jehlanovitě tvaru 2
- 2a Okvětní lístky za plného rozkvetu nazpět ohnuté, 20–30 mm dlouhé; čnělka 7–10 mm dlouhá. – Květy jednotlivé nebo zřídka po 2, převislé; okvětní lístky v horní části sytější, v dolní světle až bělavě modré *O. rosenii*
- b Okvětní lístky za plného rozkvetu hvězdovitě rozestálé, 10–18 mm dlouhé; čnělka 4–6 mm dlouhá ... 3
- 3a Květní stopky (1–)2–5(–10) mm dlouhé, zpravidla nazpět ohnuté (květy převislé); okvětní lístky sytější tmavě azurově modré (vzácně růžové nebo bílé), 12–15(–18) mm dlouhé; listy v počtu 2–3(–4); semena s bělavým masíčkem. – Stvolky vyrůstají současně s listy, kvetou v březnu a dubnu; okvětní lístky na líci světlejší než na rubu, na začátku kvetení k sobě přikloněné (okvěti ± zvonkovité), později hvězdovitě rozestálé *O. siberica*
- b Květní stopky dolních květů 6–20(–30) mm dlouhé, přímé, do strany skloněné nebo téměř převislé; okvětní lístky světle modré nebo sytější blankytně modré, (9–)10–13(–15) mm dlouhé; listy u statnějších rostlin v počtu 3–5; semena bez masíčka nebo s nezřetelně vyvinutým masíčkem 4
- 4a Okvěti na líci sytější blankytně modré, tmavší než na rubu; květy převážně na přímých květních stopkách; stvolky vyrůstají později než listy; rostliny kvetou koncem dubna a v květnu; listy za květu světle zelené, vrcholovou částí mnohdy převislé, 15–25(–30) cm dlouhé, často delší než stvolky; dozrávající tobolky v obrysu ± okrouhlé, světle zelené, osluněná část někdy načervenalá. – Okvětní lístky záhy po rozkvetu hvězdovitě rozestálé *O. amoena*
- b Okvěti na líci světle modré, světlejší než na rubu; květy do strany skloněné až téměř převislé; stvolky vyrůstají současně s listy; rostliny kvetou v březnu až dubnu; listy za květu sytější trávově zelené, přímé nebo šikmo vzhůru směřující, 10–18 cm dlouhé, ± zděli nebo o něco kratší než stvolky; dozrávající tobolky v obrysu široce eliptické, hnědavě zelené *O. ingridae*

***Othocallis amoena* (L.) Trávníček – ladoňka příjemná**

Othocallis amoena (L.) Trávníček, Acta Mus. Morav., sci. biol., 94(2009): 198 (2010).
Syn.: *Scilla amoena* L., Sp. Pl. 309 (1753).

Původ druhu není s jistotou znám, předpokládá se, že pochází z Malé Asie. Do Evropy byl přivezen již v roce 1590 z Istanbulu; byl získán C. Clusiem a postupně se jako okrasná rostlina rozšířil do evropských botanických zahrad a parků (Speta 1976b). Pěstování a zplaňování druhu v ČR je doloženo především z 19. století. Ve 20. století se *O. amoena* postupně ze sortimentu běžněji pěstovaných druhů vytrácí a dnes je pěstována jen velmi vzácně. Nejen u nás, ale prakticky v celé Evropě byla nahrazena druhem *O. siberica*, který je za *O. amoena* občas chybně vydáván. Zplaňování bylo v ČR zaznamenáno ve středních a východních Čechách a na střední a severní Moravě.

Herbářové doklady**Termofytikum:**

7d. Bělohorská tabule: Unhošť, Klášter Hájek, zčásti zplaněle (1892 Čelakovský, PR; 1892 K. Polák, PRC; 1892 Vařečka, PR; 1892 s. coll., PR; 1893 W. Müller, BRNM). – **15b. Hradecké Polabí:** Hradec Králové, zplanělá v sadech (s. d. Čeněk, PR).

Mezofytikum:

35c. Příbramské Podbrdsko: Hluboš, zdivočelá v sadech (1808 Seidl, PR). – **41. Střední Povtaví:** Zbraslav, v zahradách (1825 Knaf, PR; 1927 R. Wihan, PR) [jen pěstovaná?]. – **74b. Opavská pahorkatina:** Velké Heraltice (s. d. s. coll. [ex herb. Spatzier & Urban], OP).

Nezařaditelný údaj: Praha, v sadech (s. d. Tausch (in Tausch Herb. Fl. Bohem. no. 1512), PRC).

Doplňkové literární údaje**Termofytikum:**

21b. Hornomoravský úval: Kroměříž (Dostál et al. 1948–1950: 1774).

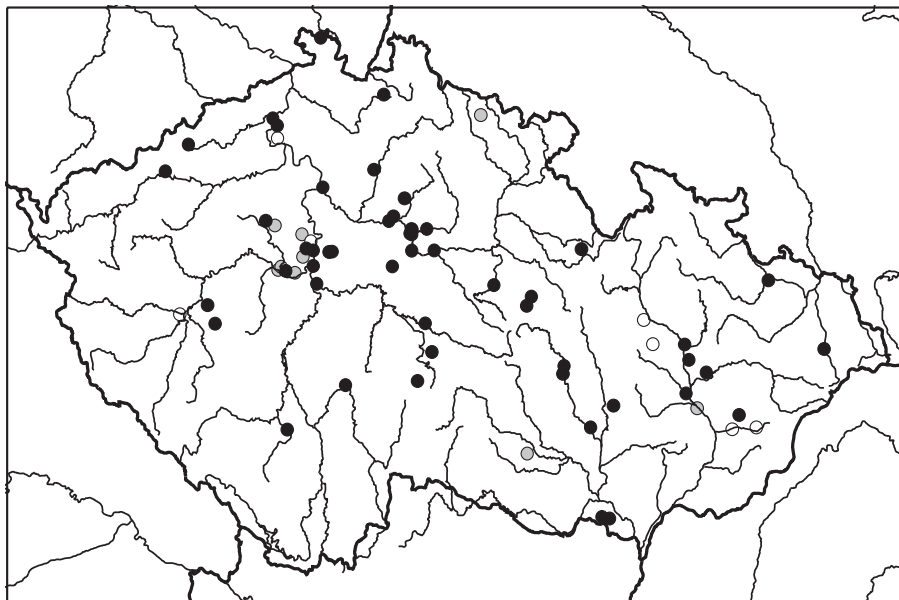
Mezofytikum:

35b. Hořovická kotlina: Lochovice, park, zplanělá (Domin 1903: 41). – **74b. Opavská pahorkatina:** Krnov (Fiek & Uechtritz 1881: 451).

Údaj o zplanění v parku v Mladé Boleslavi-Neuberku (Novotný 1972) se podle příslušného herbářového dokladu vztahuje k druhu *O. siberica*.

***Othocallis siberica* (Haw.) Speta – ladoňka sibiřská**

Othocallis siberica (Haw.) Speta, Phytion, Horn, 38: 113 (1998).

Obr. 1. – Rozšíření *Othocallis siberica* v České republice: ● – herbářový doklad, ● – literární údaj, ○ – problematický údaj (možná jen pěstované rostliny).

Fig. 1. – Distribution of *Othocallis siberica* in the Czech Republic: ● – herbarium record, ● – record from literature, ○ – problematic record (perhaps only cultivated plants).

Syn.: *Scilla siberica* Haw. in Andrews, Bot. Repos. 6: tab. 365 (1804). – *S. cernua* D. De-laroche in Redouté, Liliac. 5: sub tab. 298 (1810).

Nejčastěji pěstovaný a také zplaňující druh ladoňky v ČR. Vedle modrofialově kvetoucích jsou občas pěstovány i rostliny s květy bílými nebo růžovými. Přirozený areál druhu zaujímá střední a jižní část evropského Ruska a přilehlá území Ukrajiny (včetně Krymu), oblast Kavkazu a Malou Asii (Mordak 1971). Hojně pěstování druhu ve střední Evropě se rozšířilo zejména ve 20. století a trvá dodnes, přičemž je *O. siberica* pěstovaná na většině území ČR. Zplaňování druhu bylo zaznamenáno v termofytiku a mezofytiku (obr. 1).

Herbářové doklady a terénní záznamy

Termofytikum:

1. Doupovská pahorkatina: Kadaň, park (1958 *I. Kotrčová*, PRC). – **3. Podkrušnohorská pánev:** Červený Hrádek, zámecký park SV od zámku, travnaté břehy kol potoka, 320 m n. m. (1955 *J. Lorber*, LIT). –

Červený Hrádek, bývalý zámecký park, údolí 0,5 km V od zámku, 350 m n. m. (1979 *J. Lorber*, LIT; 1986 *Č. Ondráček*, CHOM). – **4. Lounsko-labské středohoří:** Litoměřice, v staré seminářské zahradě (1871 *A. Novák* fil., LIT) [? pěstovaná]. – **6. Džbán:** Libušín, okraj lesa pod haldou dolu Max, na opukových vrstvách křídového útvaru, 330 m n. m. (1942 *J. Švejda & J. Šindelář*, PRC). – **8. Český kras:** Klukovice, v nivě potoka v Prokopském údolí mezi Klukovicemi a Klukovickými jeskyněmi (1997 *Jar. Rydlo*, ROZ). – Karlštejn, v lese 1 km JV od hradu (2007 *Jan Rydlo*, ROZ). – **9. Dolní Povltaví:** Praha-Smíchov, travnatý dolík pod pískovcovými skalisky v Kinského zahradě (1953 *s. coll.*, PR) [? pěstovaná]. – **10b. Pražská kotlina:** Praha-Braník, Pikovická ulice (2000 *Jar. Rydlo*, ROZ). – **11a. Všetatské Polabí:** Mělník, zplanělá v Polabí jižně od města (S od Obříství a V od dvora Úpor), na louce na pokraji lužního lesa (1951 *M. Durdík*, PR). – **11b. Poděbradské Polabí:** Křinec, vrch Chotuc, zplanělá v lesíku (2006 *B. Trávníček*, OL). – Nymburk (s. d. *s. coll.*, BRNU). – Písty, zplanělá na okraji boroviny Bory západně a v severní části blízké polní-lesní okrajové cesty (1991 *J. Šachl*, ROZ). – Libice nad Cidlinou, zplanělá na pravém břehu Cidliny 0,2 km pod silničním mostem ve vsi (1992 *Jar. Rydlo*, ROZ). – Libice nad Cidlinou, zplanělá v příkopě u cesty k Cidlině poblíž Z okraje vsi (2006 *Jar. Rydlo*, ROZ). – Oseček, Libický luh, zplanělá v luž. lese 0,5 km V od bývalého přívozu v Osečku, 0,2 km od okraje lesa (2000 *Jar. Rydlo*, ROZ). – Oseček, lužní les 450 m SV od přívozu přes Labe (2008 *Jan Rydlo*, ROZ). – Velký Osek, zplanělá v lužním lese na levém břehu Bačovky, u cesty do Osečka 1 km Z od nádraží (1984 *Jar. Rydlo*, ROZ). – Velký Osek, Libický luh, zplanělá na okraji lužního lesa na levém břehu severní části Máčidla (1992 *Jar. Rydlo*, ROZ). – Velký Osek, zplanělá ve zpustlých zahrádkách poblíž nádraží (1998 *Jar. Rydlo*, ROZ; 2000 *Jar. Rydlo*, ROZ). – Záboří nad Labem, zplanělá ve vsi (1995 *Jar. Rydlo*, ROZ). – **12. Dolní Pojizeří:** [Mladá Boleslav-] Neuberk, na trávníku v parčíku zdvočelá (1905 *Krauskopf*, ROZ). – [Mladá Boleslav-] Neuberk, zámecká zahrada (d. ? *Č. Novotný*, ROZ). – **13a. Rožďalovická tabule:** Žehuň, zplanělá v háji na Kozi hůře, v křoví olšovém, zcela přirozeně (1963 *J. Šachl*, ROZ). – **16. Znojensko-brněnská pahorkatina:** Brno-Žabovřesky, Wilsonův les, pás lesa na ul. M. Stejskalové, 250 m n. m. (1992 *F. Skalka*, BRNU). – **17b. Pavlovské kopce:** Mikulov, severovýchodní svah Svatého kopečku, les podél červeně značené turist. cesty 1,1 km VSV–V kostela sv. Václava ve městě, 310–340 m n. m. (1997 *J. Danihelka*, MMI). – **17c. Milovicko-valtická pahorkatina:** Sedlec, 2,3 km SSV od kostela v obci, podél silnice Z od kóty Vysoký roh, 290 m n. m. (1995 *J. Danihelka*, MMI). – **21a. Hanácká pahorkatina:** Náměšť na Hané, Terezké údolí mezi obcemi Náměšť na Hané a Laškov, 260 m n. m. (1964 *J. Dostál*, PR) [? chybná lokalizace]. – Grygov, 1,5 km JJV obce, polní mez poblíž rezervace „U Strejčkova lomu“ (2005 *J. Mládek*, OL). – **21b. Hornomoravský úval:** Olomouc-Hodolany, na levém břehu Bystřičky (u mostku) ca 150 m Z od autobusové zastávky „Civilní obrana“ (2009 *A. Mosočíová*, OL). – Uhřetice, břeh Moravy (1985 *B. Trávníček*, not.).

Mezofytikum:

31a. Plzeňská pahorkatina vlastní: Osek (u Rokycan), na trávníku zevně dle hřbitovní zdi (1927 *F. Maloch*, PL). – Plzeň, v Měšťanském pivovaru v trávě u laboratoře (1936 *A. Sobota*, PL) [? pěstovaná]. – **35a. Holoubkovské Podbrdsko:** Mirošov, Z obce (s. d. *Veselý*, PRC). – **38. Budějovická pánev:** Protivín, Protivínská bažantnice S obce (1959 *S. Hejtný*, PR). – **41. Střední Povltaví:** Lhota (Praha-západ), v lese 0,2 km V od altánu nad Vltavou (1998 *Jar. Rydlo*, ROZ). – Píkovice (Praha-západ), na okraji lesa u V okraje vsi, 0,8 km VJV od nádraží Petrov u Prahy (2007 *Jan Rydlo*, ROZ). – Tábor, pravý břeh Lužnice S od Čelkovic (2008 *Jar. Rydlo*, ROZ). – Ledec nad Sázavou, v humosním háji za papírnou (1955 *Kobrlé*, MP; 1955 *s. coll.*, PR). – **45a. Lovečkovické středohoří:** [Ústí nad Labem-Brná.] samota Sedlo, lesní louka na úpatí Ostrého [= vrch Vysoký Ostrý] (1885 *coll.?*, PR). – Čerěníště, remízek u křižovatky silnic S osady Babiny I (2003 *B. Trávníček*, OL). – **47. Šluknovská pahorkatina:** Šluknov, travnatá plocha u silnice Šluknov–Rumburk (garáže) (1978 *M. Šrůtek*, ROZ). – **54. Ještědský hřbet:** Křižany, údolí potoka 1,75 km ZSZ od vrcholu Ještědu (2008 *K. Morávková, Jar. Rydlo & J. Sýkorová*, ROZ). – **63a. Žambersko:** Letohrad, park (2004 *Z. Kaplan*, foto). – **64a. Průhonická plošina:** Praha-Újezd, Miličovský les (2000 *Jar. Rydlo*, ROZ).

– Praha-Křeslice, u Botiče nad vsí (2000 *Jar. Rydlo*, ROZ). – **65. Kutnohorská pahorkatina:** Kolín, zplanělá na stráni na pravém břehu rybníka Peklo na západním okraji města (1990 *Jar. Rydlo*, ROZ). – Zásmyky, klášterní zahrada (1929 *s. coll.*, BRNL). – **67. Českomoravská vrchovina:** Pelhřimov, v parku u hřbitova (1957 *coll.?*, CB). – Humpolec, okraj lesa u továrny Sukno na Brunce (1956 *A. Čábera*, herb. muzea Tábor). – Humpolec, poblíž zahradní zdi a uvnitř zahrady na Brunce, zplaněle (1956 *Čábera*, CB). – Proseč (13 km SZ od Poličky), u Prosečského potoka 0,6 km SZ obce, 460 m n. m. (1994 *V. Mikule*, BRNU). – Rychnov (13 km ZSZ od Poličky), na cestě v obci, 580 m n. m. (1994 *V. Mikule*, BRNU). – Štěpánov nad Svatkou, vlhčí louka u chat, 0,8 km ZSZ od vrchu Páleniny (614 m), 408 m n. m. (1993 *V. Šilhanová*, BRNU). – **68. Moravské podhůří Vysočiny:** Nedvědice pod Pernštejnem, břeh Chlébského potoka 1,5 km SV obce, splavená ze zahrádek, 370 m n. m. (2001 *K. Sutorý & S. Kubešová*, BRNM). – **69a. Železnohorské podhůří:** Práčov, 1 km JV obce, levý břeh Chrudimky (1978 *R. Bukač*, HR). – **71a. Bouzovská pahorkatina:** Litovel, arboretum Bílá Lhota, park, 200 m n. m. (1993 *J. Ptáčková*, OLM) [? pěstovaná]. – **71b. Drahanská plošina:** Křtiny, zplaněle v příkopu u zadní brány arboreta (1983 *J. Koblížek*, BRNL). – **74b. Opavská pahorkatina:** Raduň, na louce u obce (1900 *coll.?*, OP). – **76a. Moravská brána vlastní:** Přerov, zplanělá v lese Žebračka při silnici do Prosenic (2006 *B. Trávníček*, not.). – **79. Zlínské vrchy:** Lešná, zámecký park, v trávě zplanělá, 299 m n. m. (1948 *J. Tomášek*, BRNM, GM). – Zlín, Lesní čtvrť (1983 *Sýkorová*, GM) [? pěstovaná]. – **84a. Beskydské podhůří:** Nová Ves [u Frýdlantu nad Ostravicí] (1926 *Weeber*, BRNU).

Doplňkové literární údaje

Termofytikum:

6. Džbán: Kladno, v háji v Krnči (Schaffer ap. Rohlena 1926: 143). – **8. Český kras:** Dobřichovice, park (Červenka 1952: 78). – Praha, Radotínské údolí. – Srbsko. – Karlštejn, Králova studně (vše Šuk 2003: 28). – **9. Dolní Povltaví:** Praha, Divoká Šárka (Kubíková et al. 1994: 46). – **21b. Hornomoravský úval:** Kroměříž, Podzámecká zahrada, zplanělá (H. Zavřel, Kartotéka in K. Domin, kartotéka, depon. in Botanický ústav AV ČR Průhonice).

Mezofytikum:

56b. Jilemnické Podkrkonoší: Černý Důl, hrana strže na jižním úpatí Špičáku, 620 m n. m. (Štefan 1989: 160). – **68. Moravské podhůří Vysočiny:** Hrotovice, Hrotovická obora, horní část údolíčka pravostranného přítoku Hrotovického potoka na JZ okraji obce, 390–415 m n. m. (Koblížek et al. 1998: 29). – **79. Zlínské vrchy:** Vizovice (Dostál et al. 1948–1950: 1774).

Othocallis ingrīdae (Speta) Speta – ladoňka turecká

Othocallis ingrīdae (Speta) Speta, *Phyton*, Horn, 38: 112 (1998).

Syn.: *Scilla ingrīdae* Speta, *Naturk. Jb. Stadt Linz* 22: 68 (1977).

Druh je původem z pohoří Taurus a Antitaurus v Turecku, kde roste v lesích a křovinách a na subalpínských loukách ve výškách 500–2800 m n. m., vedle toho byl zaznamenán i v Libanonu (Speta 1981). Ve střední Evropě je pěstován jen vzácně, v ČR dosud nebyl zplanělý nalezen.

***Othocallis rosenii* (C. Koch) Speta – ladoňka Rosenova**

Othocallis rosenii (C. Koch) Speta, Phytion, Horn, 38: 113 (1998).

Syn.: *Scilla rosenii* C. Koch, Linnaea 22: 250 (1849).

Druh je doposud pěstován poměrně zřídka, v ČR nebyl zatím nalezen zplanělý. Pochází ze subalpínských luk západního, východního a jižního Zakavkazska a Malé Asie (Mordak 1971, Speta 1981).

***Othocallis mischtschenkoana* (Grossh.) Speta – ladoňka Tubergenova**

Othocallis mischtschenkoana (Grossh.) Speta, Phytion, Horn, 38: 112 (1998).

Syn.: *Scilla mischtschenkoana* Grossh., Vestn. Tbilis. Bot. Sada, ser. 2, 3: 200 (1927). – *S. tubergeniana* Hoog, Gard. Chron., ser. 3, 99: 330 (1936).

Po *Othocallis siberica* v současnosti druhý nejčastěji pěstovaný druh rodu *Othocallis*, u něhož lze předpokládat další šíření v kultuře. Dosud sice nebylo zaznamenáno jeho zplanění na území ČR, je však dosti pravděpodobné v blízké budoucnosti. Druh je původem z oblasti Nachičevanu (Ázerbájdžán), přilehlé části Arménie a severozápadního Íránu, kde se vyskytuje ve vyšších polohách (včetně subalpínského stupně), nejčastěji na skalnatých nebo kamenitých svazích, obvykle v částečném zástínu skal nebo dřevin (Mordak 1971, Speta 1981). V Evropě se v kultuře objevil v 1. polovině 20. století, nejprve pod jménem *Scilla tubergeniana*.

Poděkování

Vznik této studie byl podpořen grantem č. 206/07/0706 Grantové agentury České republiky a grantem č. Prf-2010-001 Interní grantové agentury Univerzity Palackého Olomouc.

Literatura

Blažek M. (1972): Modré květy v trávníku. – Živa 20: 133–136.

Červenka V. J. B. (1952): Některé zajímavější druhy květeny Dobřichovic, mimo Karlické údolí. – Čs. Bot. Listy 5(5): 77–79.

Čížek K. & Král M. (1999): Příspěvek k rozšíření jarních efemerů a efemeroidů v okrese Klatovy. – Erica 8: 75–83.

Domin K. (1903): Brdy. Studie fyto geografická. – Knih. Čes. Zeměvěd. Společ. 2: 1–84.

Dostál J. et al. (1948–1950): Květena ČSR. – Praha.

- Fiek E. & Uechtritz R. (1881): Flora von Schlesien preussischen und österreichischen Antheils. – Breslau.
- Hradílek Z., Lizoň P. & Tlusták V. (1992): Soupis botanických sbírek v Československu. – Vlastivědné muzeum, Olomouc.
- Kereszty Z. (1993): The distribution of the genus *Scilla* in Hungary. – Stud. Bot. Hung. 24: 51–75.
- Koblížek J., Sutorý K., Řepka R., Unar J. & Ondráčková S. (1998): Floristická charakteristika vybraných lokalit širšího okolí energetické soustavy Dukovany – Dalešice. – Přírod. Sborn. Západo-morav. Muz. Třebíč 37: 1–99.
- Kubíková J., Hadinec J., Osbornová J. & Rektoris L. (1994): Zhodnocení opakovaného sledování květeny a vegetace přírodní rezervace Divoká Šárka v Praze. – Příroda 1: 31–62.
- Meikle R. D. (1984): 15. *Chionodoxa* Boiss. – In: Davis P. H. [ed.], Flora of Turkey and the East Aegean Islands, 8: 224–226, Edinburgh University Press, Edinburgh.
- Mordak H. V. (1971): Vidy rodu *Scilla* Sovetskogo Sojuza. II. Sistematika i geografija. – Bot. Ž. 56: 1444–1458.
- Novotný Č. (1972): Květena Mladoboleslavská. Vol. 2. – Lab. Mus. Benátky nad Jizerou 8: 156–325.
- Pfosser M. & Speta F. (1999): Phylogenetics of Hyacinthaceae based on plastid DNA sequences. – Ann. Missouri Bot. Gard. 86: 852–875.
- Rohlena J. (1926): Příspěvky k floristickému výzkumu Čech. VI. – Čas. Nár. Mus., sect. natur., 100: 139–158.
- Skalický V. (1988): Regionálně fytogeografické členění. – In: Hejný S. & Slavík B. [eds], Květena České republiky, 1: 103–121, Academia, Praha.
- Skalický V. & Skalická A. (1972): Příspěvek k rozšíření některých význačnějších rostlin v Praze a nejbližším okolí (dokončení). – Zprávy Čes. Bot. Společ. 7: 127–153.
- Speta F. (1976a): Über *Chionodoxa* Boiss., ihre Gliederung und Zugehörigkeit zu *Scilla* L. – Naturk. Jb. Stadt Linz 21(1975): 9–79 & Tafel I–XV.
- Speta F. (1976b): Auf den Spuren von *Scilla amoena*. – Naturk. Jb. Stadt Linz 22:73–102.
- Speta F. (1981): Die frühjahrsblühenden *Scilla*-Arten des östlichen Mittelmeerraumes. – Naturk. Jb. Stadt Linz 25(1979): 19–198 & Tafel I–XXXI.
- Speta F. (1998a): Systematische Analyse der Gattung *Scilla* L. s.l. (Hyacinthaceae). – Phytion, Horn, 38: 1–141.
- Speta F. (1998b): Hyacinthaceae. – In: Kubitzki K. [ed.], The families and genera of vascular plants, 3: 261–285, Springer-Verlag, Berlin.
- Štefan O. (1989): Příspěvek ke květeně Krkonoš (8). – Opera Corcont. 26: 159–169.
- Šuk V. (2003): Rostliny cizího původu v Českém krasu. – Fragm. Ioannea Collecta 1: 15–29.
- Trávníček B. (2010): Ladoňky (rod *Scilla* s. lat.) v České republice. I. Původní taxony. – Zprávy Čes. Bot. Společ. 45: 1–23.
- Trávníček B., Duchoslav M., Šarhanová P. & Šafářová L. (2010): Squills (*Scilla* s. lat., Hyacinthaceae) in the flora of the Czech Republic (with taxonomical notes on Central-European squill populations). – Acta Mus. Morav., sci. biol., 94(2009): 157–205.

